
Profesor (nejen) sociální práce

Profesor Tomeš zemřel po delší nemoci, tři týdny před dovršením 87 let, a nás, jeho kolegy a studenty katedry sociální práce, to zaskočilo. Jeho odhodlání překonávat těžkosti bylo mimořádné; v posledních letech se musel vyrovnat se ztrátou manželky i obtížnou léčbou vážné nemoci, a přesto věnoval své síly pedagogické, výzkumné a publikační činnosti v míře obdivuhodné a záviděníhodné. Od svých 80. narozenin publikoval devět monografií (z celkového počtu 40) a dvě desítky odborných článků (z celkového počtu kolem 200), provedl výzkumné šetření v českých hospicích, podporoval přijetí profesního zákona o sociálních pracovnících a vznik profesní komory, vedl doktorandy, přednášel studentům.

Během svého profesního života zastával mnoho rolí. Já jsem Igora Tomeše poznala v jeho roli profesorské, když jsem v r. 2010 nastoupila na katedru sociální práce jako vedoucí. Věděla jsem, že je přísný, a přesto studenty velmi oblíbený, jeho kurzy nezřídka získaly ve studentském hodnocení 100 %. Měl dar jasného myšlení; odlišoval základní kostru problému od doplňujících informací, a tak dokázal podat i složité téma strukturovaně a (zdánlivě) jednoduše. Používal jednoduché černobílé prezentace, nemusel posluchače bavit poletujícími obrázky, protože jim poskytoval intelektuální potěšení ze systematizace poznatků. Ke studentům měl kolegiální, přátelský vztah, záleželo mu na tom, aby si v profesním životě dobře vedli, měl na ně vysoké požadavky a pomáhal jim je naplňovat. Poskytoval lidem okolo sebe cennou komoditu, na kterou v dnešním akademickém prostředí často nezbyvá čas – odbornou rozpravu, disputaci, třibení kritického myšlení. Právě taková byla neformální posezení doktorandů v čínské restauraci na Žižkově, přátelská, mile osobní a zároveň produktivní, vždyť z těch setkání vznikly pod vedením profesora Tomeše dvě kolektivní monografie.

Jak to Igor Tomeš dělal, že toho tolik napsal? Samozřejmě jsme se ho ptali, vždyť to množství oblíbených učebnic a oceňovaných monografií je impozantní. „Je to jednoduché,“ říkal. „Prostě si udělám základní kostru knihy, co je základní problém, co potřebuji znát k jeho zodpovězení, to si napíšu, toho se držím a důležité je, aby kniha přinesla jasnou odpověď. Odbočování k zajímavým tématům? Ne, to neznám, držím se osnovy, kterou jsem si napsal.“ Hezký návod, pane profesore, jen je tam ještě pár předpokladů – encyklopedický přehled, to zmíněné jasné a systematické myšlení, mimořádná myšlenková kázeň.

Napsala jsem v úvodu, že nás odchod profesora Tomeše zaskočil. Byl pro nás vzorem v aktivním přístupu k životu a překonávání jeho těžkostí, v nezdolnosti, pozitivním naladění, nenaříkání, nestěžování si. Kdykoli si vzpomenu na společné popovídání u kávy o přestávkách mezi výukou, začnu se bezděčně usmívat. Profesor Tomeš byl příjemný společník, který nezatažoval své okolí negativními emocemi. Snad jen jeho realistický bystrozrak, co se týče dalšího vý-

voje domácí politiky, mě příliš netěšil. Žádné iluze, vždy přesně odhadl, jak věci (špatně) dopadnou.

Studenti psali na Facebooku: „Byl jste pro nás velkou inspirací, vzorem, nikdy nezapomeneme, co jste nás naučil...“ Jak je to s věčným odkazem v době, která neumí věřit v nesmrtelnou duši? Líbí se mi představa psychoterapeuta Yalom, že se moudrost, zkušenost a dobré činy předávají po generace tak, jako se čeří hladina po dopadu kamene. Hladina vodní plochy se dále mění dávno potom, co kámen dopadl, dobrý příklad přetrvává, i když člověk zemřel.

Setkání s naplněným životem je velkou posilou, protiváhou nicoty. Setkali jsme se s člověkem, který pro nás byl v mnohém vzorem. Teď je na nás, abychom to předali dál nejlépe, jak dovedeme. Děkujeme Vám, pane profesore!

*Eva Dragomírecká,
vedoucí katedry sociální práce v letech 2010–2017,
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy*